

2018 m. INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS TEISIŲ PAŽEIDIMŲ APIBENDRINAMOJI ATASKAITA

Santrauka

2018 birželio

SANTRAUKA

2018 M. INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS TEISIŲ PAŽEIDIMŲ APIBENDRINAMOJI ATASKAITA

2018 birželio

Santrauka

Intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų apibendrinamoji ataskaita

Šioje ataskaitoje pristatomos Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnybos (EUIPO) valdomo Europos intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų stebėsenos centro nuo 2013 m. atliktų tyrimų apie intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų ES mastą, apimtį ir ekonominius padarinius išvados.

Joje bendrai apžvelgiami įvairūs tyrimai apie intelektinės nuosavybės vertę, tai, kaip visuomenė ją supranta, intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų mechanizmus ir jų ekonominius padarinius, siekiant visapusiškai supažindinti su intelektinės nuosavybės teisių ir jų pažeidimų padėtimi ES. Ataskaitoje taip pat yra skyrius apie veiksmus, kurių imamasi siekiant kovoti su pažeidimais. Planuojama tokią ataskaitą skelbti kasmet.

EUIPO ir Europos patentų tarnybos (EPT) atliktas tyrimas parodė, kad sektoriai, kuriuose intensyviai naudojamosi intelektinės nuosavybės teisėmis, ES ekonomikoje sukuria apie 42 proc. BVP (5,7 trln. EUR) ir 28 proc. darbo vietų (ir dar 10 proc. netiesioginių darbo vietų sektoriuose, kuriuose intelektinės nuosavybės teisėmis naudojamosi neintensyviai). Šiuose sektoriuose kartu su kitomis pasaulio šalimis taip pat sukuriama maždaug 96 mlrd. EUR prekybos pertekliaus, o juose dirbantiems darbuotojams mokama 46 proc. didesni atlyginimai nei kituose sektoriuose.

Kadangi intelektinės nuosavybės teisių vertė yra didelė, šių teisių pažeidimas yra pelninga nusikalstama veikla, dėl kurios teisių subjektai ir ekonomika apskritai patiria didelių išlaidų.

Remiantis 2016 m. EUIPO ir EBPO atlikto tyrimo duomenimis, 2013 m. intelektinės nuosavybės teisių pažeidimai tarptautinėje prekyboje sudarė net 5 proc. ES importo arba 85 mlrd. EUR per metus.

Atlikusi ne vieną sektoriaus tyrimą EUIPO apskaičiavo, kad dėl klastojimo 13 sektorių (tiesiogiai tiriamų ir jų tiekimo grandinių) patyrė pardavimo pajamų nuostolių. Šie nuostoliai sudarė daugiau nei 100 mlrd. EUR per metus.

Nusikalstamos grupuotės nesibodi įsitraukti į klastojimo veiklą dėl didelių pajamų, švelnių bausmių ir didelės investicijų gražos. Tobulėjant technologijoms, plėtojantis prekių platinimo grandinei ir didėjant klastojamų prekių įvairovei, tokių grupuočių darbas tampa vis sudėtingesnis.

Klastotojų sukurtame verslo modelyje platinant produktus ir skatinant neteisėto skaitmeninio turinio platinimą bei naudojimą plačiai naudojamas internetas. Interneto svetainės, kuriose parduodamos suklastotos prekės, gauna papildomų pajamų iš reklamos, kai jose skelbiamos ir didelės rizikos reklamos (suaugusiųjų turinio, žaidimų ir kenkimo programų), ir, paradoksalu, reklamuojami teisėti prekių ženklai, kurie dėl reklamos tokiose svetainėse nukenčia dvejomis (daroma žala prekės ženklui ir prieglobos svetainės patikimumui).

Be suklastotų prekių pasiūlos ir piratinio turinio, EUIPO taip pat ištyrė paklausos aspektą, t. y. ES piliečių požiūrį į intelektinės nuosavybės teises ir jų norą įsitraukti į neteisėtą vartojimą. Pirkti suklastotas prekes vartotojus skatina mažos kainos, lengvas prieinamumas ir tai, kad visuomenėje vyrauja požiūris, jog įsigyti tokių prekių nėra gėdinga.

Atsižvelgdamas į šiuos aspektus EUIPO kartu su viešaisiais ir privačiais partneriais imasi įvairių veiksmų ir juos remia, siekdamas įveikti šias problemas. Tokie veiksmai yra teikti informaciją teisių subjektams apie kintančią pažeidimų padėtį, bendradarbiauti su Europolu dėl visapusiškesnio reagavimo į nusikaltimus, susijusius su intelektine nuosavybe, finansuojant tokių nusikaltimų tyrimų specializuotą padalinį Europole, palaikant Europos Komisijos (Prekybos GD) pastangas spręsti su suklastotų prekių pasiūla trečiojoje šalyse susijusią problemą ir teikiant informaciją piliečiams apie teisėto skaitmeninio turinio pasiūlos prieinamumą, taip pat apie suklastotų prekių įsigijimo ir prieigos prie neteisėto turinio ekonomines pasekmes.

Pagrindiniai ataskaitos skyriai:

Intelektinės nuosavybės teisių nauda ekonomikai ir vertė

Šiame skyriuje pateikiama 2016 m. intelektinės nuosavybės naudos tyrimo, kuriuo atskleista, kad sektoriuose, kuriuose intensyviai naudojamosi intelektinės nuosavybės teisėmis, sukuriama apie 42 proc. ES BVP ir 28 proc. darbo vietų, santrauka. Taip pat pateikiama 2015 m. įmonių lygmens tyrimo, kurį atlikus paaiškėjo, kad įmonės, kurioms priklauso bent vienas prekių ženklas, dizainas arba patentas, pasiekia geresnių ekonominių rezultatų nei įmonės, kurios neturi intelektinės nuosavybės teisių, o poveikis ypač pastebimas MVĮ, santrauka. Galiausiai aptariama 2016 m. MVĮ rezultatų suvestinė, kurią sudarant buvo apklausta daugiau nei 9 tūkst. ES MVĮ, siekiant iširti jų naudojamąsi intelektinės nuosavybės teisėmis arba priešžastis, kodėl jomis nesinaudojama.

Kodėl ir kaip pažeidžiamos intelektinės nuosavybės teisės?

Šiame skyriuje analizuojami prekių, kuriomis pažeidžiamos intelektinės nuosavybės teisės, rinkos pasiūlos ir paklausos aspektai. Kalbant apie pasiūlą, remiantis įvairiais šaltiniais ir ataskaitomis, pvz., 2017 m. bendra EUIPO ir Europolo padėties ataskaita, aptariami suklastotų prekių tiekimo vartotojams metodai. Atskiruose poskyriuose aptariami klastotojų internete naudojami verslo modeliai, pirmiausia reklamavimas interneto svetainėse, įtariamose dėl pažeidimų, ir netinkamas domenų vardų sistemos naudojimas, siekiant nukreipti į e. parduotuves, kuriose parduodamos suklastotos prekės.

Paskutiniame poskyryje analizuojamas paklausos aspektas – kas skatina vartotojus pažeisti intelektinės nuosavybės teises. Remiamasi 2017 m. intelektinės nuosavybės suvokimo tyrimu ir 2016 m. jaunimo rezultatų suvestine, iš kurių matyti, kad tarp veiksnių, kuriuos piliečiai nurodo kaip pažeidimo priežastis, yra mažesnė suklastotų prekių kaina ir mažesnė neteisėto turinio internete kaina bei geresnis prieinamumas, palyginti su teisėta pasiūla.

Intelektinės nuosavybės teisių pažeidimo ekonominiai padariniai

Šiame skyriuje atsižvelgiama į pažeidimų ekonominius padarinius tiek privačiame, tiek viešajame ekonomikos sektoriuose. Remiamasi bendrais EUIPO ir EBPO klastočių prekybos tyrimais ir nuo 2015 m. paskelbtais sektorių tyrimais, kuriuose nurodomos ekonominės išlaidos, atsirandančios dėl ES rinkoje esančių suklastotų prekių. Aptariamas tiek poveikis privačiojo sektoriaus pardavimams bei užimtumui, tiek poveikis viešiesiems finansams. Išnagrinėjus šiuos du tyrimų rinkinius, pateikiama išsami informacija apie pasaulio prekybą suklastotomis prekėmis (ypač daug dėmesio skiriant klastočių importui į ES, kuris sudaro net 5 proc. viso ES importo), labiausiai paveiktus sektorius, klastočių kilmę ir poveikį Europos ekonomikai.

Paskutiniame poskyryje, remiantis 2017 m. apklausa, kurioje dalyvavo beveik 1 300 įmonių iš 14 valstybių narių, analizuojamos privačiojo sektoriaus išlaidos, patirtos kovojant su intelektinės nuosavybės teisių pažeidimais. Atlikus šią apklausą paaiškėjo, kad kovojant su pažeidimais patiriamų išlaidų našta yra sunkiausia mažesnėms įmonėms.

2018 m. INTELEKTINĖS
NUOSAVYBĖS TEISIŲ
PAŽEIDIMŲ APIBENDRINAMOJI
ATASKAITA

SANTRAUKA

2018 birželio